

Філіп Янсі

ЧОМУ?

Питання,
що з нами завжди

*Переклав з англійської
Остан Гладкий*

Київ
2023

УДК 27-42
ББК 86.37-43
Я 54

Перекладено за виданням:

Philip Yancey

The Question That Never Goes Away

Філіп Янсі

Я 54 Чому? Питання, що з нами завжди/Філіп Янсі;
пер. з англ. Остап Гладкий – К.: Єфетов О.В., 2023. – 144 с.
ISBN 978-966-8795-64-0

Де Бог, коли боляче?

Більш ніж 30 років тому Філіп Янсі написав гучну книгу, де спробував викласти власний погляд на цю вічну проблему. Але події, що відбуваються в наші часи на трьох континентах та лихоманять людство, примушують автора знову взятися за перо.

З притаманною Янсі прямоотою та щирістю ця книга звертається до тих, хто несе тяжкий тягар страждань, чия віра похитнулася від перенесеного болю, хто зазнав зневіри до Бога і людей, але все одно намагається знайти сенс у тому, що відбувається навколо, й розібратися в питанні, що з нами завжди.

УДК 27-42
ББК 86.37-43

Originally published in the U.S.A. under the title:
The Question That Never Goes Away
Copyright © 2013 by Philip Yancey and SCCT

Published in agreement with the author. All rights reserved.

ISBN 978-966-8795-64-0 (укр.)
ISBN 978-0-9896105-0-6 (англ.)

© Видавнича група «Нард»,
видання укр. мовою, 2023
© Philip Yancey and SCCT, 2013

ЗМІСТ

Частина 1: Де Бог?	5
Питання повертається.....	7
Сумне Різдво	10
Частина 2: «Хочу знати чому!»	15
Спершу поштовхи, а тоді хвиля	17
Обличчя трагедії	20
Чому?	25
Наша єдина надія.....	31
Зміна наголосу	34
«Шукай помічників»	38
Не нашкодь.....	44
Частина 3: Коли Бог проспав	53
«Звідки така жорстокість?»	57
Світ сліпий і беззубий.....	61
Крики про допомогу.....	64
В околиці	68
Промінь надії	74
Біль як благо	78
Простір для зростання	82
Частина 4: Зцілюючи зло	89
Місто скорботи	92
На пожежній станції	96
Віра випробувана й утверджена	99
Обірване життя	103
Дві універсалії.....	106
Важкі питання	111
Не величайся, смерте	114
Частина 5: Три великі випробування	121
Подяка	129
Першоджерела.....	131

Здригнулось серце, вирвалось з нього:

«О Боже!»

Тож знаю я тепер – у скорботі Ти моїй.

Джордж Герберт, «Скорботи (III)»

ЧАСТИНА 1

ДЕ БОГ?

Мій батько підхопив поліомієліт саме перед моїм першим днем народження. Паралізований від шиї й до ніг, він нерухомо лежав усередині шумливої металевої машини для вентиляції легень, що давала йому змогу дихати. Мати приводила мене та мого трирічного брата до лікарні й підносила нас до віконця ізолятора, щоб тато міг побачити, зазирнувши у дзеркальце, двох своїх синів, яких не міг потримати на руках чи навіть торкнутися.

Батько готувався поїхати місіонером до Африки, і коли він занедужав, кілька тисяч людей вирішили створити молитовний ланцюг, щоб молитися за його зцілення. Вони не могли повірити, що Бог здатен «забрати» когось настільки молодого й енергійного, чоловіка з таким яскравим місіонерським майбутнім. Ба більше, найближчі до нього люди були настільки переконані в зціленні, що за його згодою зробили крок віри та витягнули батька із залізного апарата. Через два тижні він помер. Я зростав без батька, під темною хмарою тієї молитви, що не мала відповіді.

Пізніше, коли вже був молодим журналістом приблизно такого ж віку, як і мій померлий батько, я став писати серію статей «Драми з реального життя» для журналу «Рідерз Дайджест». Вони розповідали про людей, які пережили трагедію, і раз-у-раз я чув у своїх інтерв'ю, що «християни роблять тільки гірше»,

ПИТАННЯ, ЩО З НАМИ ЗАВЖДИ

пропонуючи суперечливі й неоднозначні поради. «Бог карає тебе». «Ні, це все сатана!» «Нічого подібного. Бог уразив тебе з любові і не бажає карати, бо тебе спеціально обрано, щоб ти виявив віру». «Ні, Бог хоче зцілити тебе!»

Я не мав і гадки, як відповідати цим людям, і, правду кажучи, мені й самому були потрібні відповіді.

Біль – це свого
роду фоновий шум
у житті багатьох

Коли я стикаюся з болючим питанням, то намагаюся писати про нього, бо в процесі отримую можливості піти до експертів чи в книгарні, звернутися до Біблії в пошуку відповідей. Як наслідок, я написав свою першу справжню книжку у двадцять

сім років: «Де Бог, коли боляче?»

Хоча я писав на багато інших тем, це питання, що захмарило моє дитинство і переважало в моїй ранній письменницькій кар'єрі, не відступало від мене ніколи. До мене й досі надходять відгуки людей, спустошених болем і стражданнями. Нещодавно я витяг усі листи від дописувачів, яким докучає те саме питання – понад тисячу загалом. Перечитавши їх знову, я ще раз переконався в тому, що біль – це свого роду фоновий шум у житті багатьох. Деякі люди живуть з недугами, хронічним фізичним болем або самотнім прокляттям клінічної депресії. Інших весь час з'їдає тривога за найближчих людей: чоловіка або дружину, що бореться із залежністю; дітей, які пішли дорогою самознищення, когось із батьків, хто страждає на хворобу Альцгеймера. У деяких частинах світу звичайні мешканці глибоко страждають щодня від бідності та несправедливості.

Одне з найнагальніших питань у листі до мене сформулювала шістнадцятирічна дівчина, яка вивчала криміналістичне судочинство:

Я вивчала вбивства. Знайомилася з матеріалами про жертв, їхні сім'ї та немислимі торттури, від яких вони потерпали. Я не кажу тут про мучеників чи місіонерів, які свідомо поклали свої життя заради віри, а радше про невинних жертв божевільних злочинів. Я вірю в Небесного Отця, який любить Своїх дітей і бажає добра нам усім, і хоча я не вірю, що Бог завдав страждань усім цим людям, та все одно борюся із сумнівом, чому Він міг допомогти, але не втрутився. Тож моє питання таке... Якщо Бог не захистив цих людей та невинних дітей, які зазнали катувань (хоча деякі з них навіть волали до Бога порятувати їх), як можу я мати віру в те, що Бог захистить мене? І я хочу вірити, але почуваюся, як той чоловік у Біблії, що каже до Ісуса: «Вірю! Допоможи моєму невірству!»

Питання повертається

У мене є деякий особистий досвід страждань: переломи кісток, невеликі операції, автомобільна аварія, що ледь не коштувала мені життя... Однак я дізнався значно більше, вислуховуючи історії інших. Коли моя дружина працювала капеланом у госпісі, то за обідом вона часто пригадувала розмови із сім'ями, що мусили примиритися зі смертю. Наша їжа ставала заправленою сльозами. І, як журналіст, я почув розпачливі історії від багатьох інших: батьків, які оплакували самогубство сина, пастора, якого поступово вражала

ПИТАННЯ, ЩО З НАМИ ЗАВЖДИ

невиліковна смертельна недуга, китайських християн, що пережили звірства Культурної революції.

Тому що я й далі повертаюся до теми страждань, мене іноді запрошуюють виступати з питання, що лягло в назву моєї першої книжки: «Де Бог, коли боляче?» Ніколи не забуду того дня, коли обходив імпровізовані меморіали, що попроростали як гриби після дощу в студмістечку Політехнічного університету Вірджинії – я тоді стояв перед тисячею студентів, чиї молоді обличчя поникли від печалі через втрату тридцяти трьох однокашників та викладачів. І таку ж до болю подібну сцену наступного року, коли я планував говорити про щось зовсім інше в індійському місті Мумбаї, поки терористичні напади на готель «Тадж Махал» та в інших місцях не змусили мене змінити і місце промови, і власне тему, повернувшись до питання, що з нами назавжди.

У 2012 році я тричі виступав перед аудиторією на цю тему, і щоразу – за найпохмуріших обставин. Один мій виступ відбувся після природної катастрофи; другий – у місті, спустошеному війною; третій – виявився найближчим до мого дому і найбільіснішим для мене.

У березні я стояв перед громадами в японському регіоні Тохоку в першу річницю цунамі, яке ввігналося в берег зі швидкістю пасажирського лайнера, потрощивши як хмиз залізничні колії і порозкидавши кораблі, автобуси, будинки та навіть літаки по спустошеному ландшафту. І після того як 19 000 людей загинули, а цілі села зміло в море, нація працьовитих матеріалістів, які зазвичай не мають часу на богословські питання, не могла думати ні про що інше.

У жовтні я говорив на цю тему в Сараєві – місті, яке чотири роки залишалося без тепла, палива чи електрики і потерпало від браку води та їжі, поки тривала

найдовша облога в історії сучасних воєн. Десять тисяч мешканців загинули під шквалом щоденного снайперського вогню й від снарядів та мін, що сипалися з неба як град. Один з уцілілих сказав мені: «Найгірше, що ти звикаєш до зла. Якби ми знали заздалегідь, як довго це триватиме, то, мабуть, покінчили б із собою. Але з часом вам стає байдуже. Просто намагаєтесь далі якось жити».

Коли 2012 рік наближався до завершення, я прийняв, напевне, найважче запрошення з усіх, і не з огляду на кількість страждань (хіба можна якось зміряти їх?), а через пронизливу силу жаху та глибину скорботи. У перші вихідні після Різдва я звернувся до спільноти Ньютауна в Коннектикуті, – містечка, що ніяк не могло отямитися від безглузлого вбивства двадцяти першокласників і шести їхніх учителів та інших працівників школи.

Водій швидкої допомоги точно описав загальний настрій, що панував там. «Усі ми, і в пожежних бригадах, і на швидкій – волонтери, – сказав він. – Я бачив багато жахів, але до такого ми не були готові – *ніхто* не може бути готовий. Моя дружина працює вчителькою в початковій школі «Сенді-Гук». Вона знала всіх двадцятьох дітей на ім'я, а також усіх працівників. Вона стояла на три кроки позаду директорки Дон Гокспранг, коли та закричала: «Усі назад, там хлопець зі зброєю!» Пересидівши у схованці стрілянину, вона йшла коридором попри тіла своїх колег на підлозі. І також дітей...»

Він замовк на хвилину, щоб приборкати голос, а тоді продовжив: «Усі рано чи пізно стикаються з горем – і найстрашніше, коли це втрата дитини. Я бачу подібне, коли приїжджаю на виклик, і особливо після

ПИТАННЯ, ЩО З НАМИ ЗАВЖДИ

самогубств. У цьому горі ви живете, як у бульбашці, і лише поступово повертаєтеся у світ. Ви ходите за покупками. Збираєтеся на роботу. Врешті-решт той зовнішній світ потроху заповнює вас, і горе починає вгасати. Тут, у Ньютауні, ми – це мала спільнота. І місто весь час нагадує нам, що сталося. Ми йдемо до крамниці і бачимо меморіали жертвам. Ми йдемо вулицею і бачимо знаки на ґанку в тих, хто втратив дитину. Від цього не можна втекти. Усе місто немов під скляним ковпаком, з якого викачали повітря. Ми не можемо дихати через горе».

До Ньютауна мене запросив мій давній друг з Англії на ім'я Клайв Калвер. Ще в 1970-х роках, коли я був редактором журналу «Студентське життя», який випускала організація «Молодь для Христа», він очолював її британську філію. З того часу ми розійшлися: він присвятив себе міжнародній гуманітарній діяльності, а я розпочав кар'єру письменника. Тепер Клайв очолює успішну церкву з 3500 осіб, розташовану під самим Ньютауном. «Здається, що все своє життя я готувався до цієї ролі, – сказав він мені, зателефонувавши за тиждень перед Різдом. – У «Ворлд Реліф» я очолював команду швидкого реагування на катастрофи, що залучила 20 000 фахівців з усього світу. Утім, тепер страждає моя околиця і члени моєї церкви. Всі вони ставлять мені лише одне запитання, про яке ти писав роки тому: «Де Бог, коли нам боляче?» Чи не міг би ти приїхати і виступити перед нами?»

Сумне Різдво

Різдво 2012 року було для мене не таким, як усі інші. Смерть мого батька, що сталася 15 грудня, завжди пригнічувала різдвяний дух у моїй дитячій оселі, а

тепер стрілянина 14 грудня затьмарила свято для всієї нації. Це був як удар під дих. Що сталося з нами та нашою країною? Ніхто не міг і уявити, що юнак з порядної сім'ї ось так вдереться до школи і почне методично вбивати одного за одним нажаханих першокласників.

Я переглядав новинні репортажі й досліджував похвилинну хронологію подій, які відбулися того дня в початковій школі. Я прочитав в Інтернеті відомості про кожную загиблу дитину, я поступово запам'ятав їхні імена та обличчя – Кетрін з її приголомшливим рудим волоссям, усмішку Деніела зі щилиною між передніми зубами, сяйливі сині очі Емілі, пустотливі гримаси Джессі... Я прочитав про домашніх улюбленців дітей, їхні хобі, як вони розігрували своїх братів і сестер, які харчові алергії мали і ким були їхні спортивні кумири. Життя, що обірвалося після коротких шести чи семи років, усе одно залишило по собі слід.

Те, що я почув у Ньютауні тими вихідними – розповіді, запитання, вигуки нерозуміння й протесту – розворушили в мені спогади про інші відлуння страждань, з якими я стикався протягом років. Чому трапляється стільки всього лихого? Чому Бог допускає, щоб зло і надалі чинило свої темні справи? Що доброго може виникнути внаслідок таких подій? Відколи моя перша книжка вийшла у світ, ці питання не давали мені спокою, і я знову мусив стикнутися з ними, промовляючи перед спільнотою Ньютауна.

Коли я вирушив до Коннектикута, видавець книжки «Де Бог, коли боляче?» тимчасово дозволив безкоштовне завантаження її електронної версії. Я опублікував посилання у Фейсбуці, а видавець видав прес-реліз, але не рекламував пропозиції. Ми сподівалися на кілька сотень відгуків, можливо, тисячу. Нато-

ПИТАННЯ, ЩО З НАМИ ЗАВЖДИ

мість, як ми дізналися згодом, понад сто тисяч людей завантажили цю книжку за декілька днів. Очевидно, що інші ставили собі те саме питання. Тож тоді я вирішив відкласти інші книжкові проєкти і повернутися до питання, яке досліджував понад тридцять років тому.

Поки я писав, зима загаялася у високогір'ї Колорадо. Навіть у квітні 2013 року я міг бачити зі свого вікна сцену приголомшливої краси: вічнозелені дерева, укутані свіжим снігом, відливали золотом у променях світанкового сонця, що сходило під величним небом барви тропічного океану. І тоді переді мною зринали скорботні обличчя, які я бачив у Японії, Сараєві та Ньютауні.

Зненацька до них долучилася ще одна низка облич – 15 квітня двоє мігрантів зіпсували день радості й тріумфу в Бостоні, установивши бомби неподалік від фінішної лінії Бостонського марафону. Забіг, що врочисто розпочався з двадцяти шести секунд тиші на честь жертв стрілянини в Ньютауні, закінчився невимовною трагедією.

Катастрофічне
чи повсякденне,
страждання
завжди чигає на
нас поблизу

П'яте за розміром місто в країні було повністю заблоковане, поки поліція шукала терористів, які вбили трьох людей і поранили сотні. Через два дні в місті Вест, штат Техас, вибухнула фабрика з виробництва добрив. Загинули п'ятнадцять людей, серед них десятеро вогнеборців – і цій катастрофі майже не приділили уваги у випусках новин через величезну облогу, що тривала в Бостоні. Згодом того ж тижня в китайській провінції Сичуань стався землетрус, забравши життя майже двохсот і

поранивши понад вісім тисяч людей. Очевидно, що питання про страждання, які постали у 2012 році, нікуди не зникли у 2013.

Фактично я міг би писати на цю тему в будь-якому році, тому що ми живемо на крихкій планеті, покаліченій недугами, потопами та засухами, землетрусами, пожежами, війнами, актами насильства і тероризмом. Катастрофічне чи повсякденне, страждання завжди чигає на нас поблизу. Щодня з вебсайту Caring Bridge я отримую нове повідомлення, що друг лежить у реанімації, відновлюється після інсульту чи бореться з раком. Що ж тоді робить Бог у такому світі?

Я чудово розумію, що жодна книжка не може вирішити проблему страждань. Утім, я все одно вважаю своїм обов'язком розповісти те, що дізнався про дорогу страждань. Тож якщо християни мають добру звістку для людства, послання надії й розради стражденному світові, то вона мусить початися тут.

